

กลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

Strategies for Developing the Internal Quality Assurance System of Schools under

Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5

สุพัตรา เชิดกฤษ¹ / วินัย ทองภูบาล² / ศิริพันธ์ ดิยะวงศ์สุวรรณ³

Supattra Cherdkrit / Winai Thongpuban / Siripan Tiyawongsuwan

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Program in Educational Administration, Graduate School, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 และ 2) พัฒนากลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามกับสถานศึกษาจำนวน 144 โรง ซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการอย่างละ 144 คนเป็นผู้ให้ข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และ 2) การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและจัดทำกลยุทธ์ และ (2) การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการยอมรับโดยใช้แบบสอบถามกับ

สถานศึกษาจำนวน 144 โรงเรียน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการอย่างละ 144 คน เป็นผู้ให้ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมาคือด้านการจัดให้มีการพัฒนาตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. กลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ที่พัฒนาขึ้นจำนวน 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) กลยุทธ์การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) กลยุทธ์การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 4) กลยุทธ์การพัฒนาระบบติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

3. การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า กลยุทธ์มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการยอมรับอยู่ในระดับมากทุกรายการประเมิน สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ทุกรายการประเมิน

คำสำคัญ: กลยุทธ์, ระบบประกันคุณภาพภายใน, การพัฒนา

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the current and desirable condition of the schools' internal quality assurance system under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 5, and 2) develop the schools' internal quality assurance system strategy. The research procedure comprised two phases: 1) studying the current and desirable condition of the schools' internal quality assurance system by using questionnaire from administrators and

teachers from 144 schools to priority needs index analysis and 2) developing the schools' internal quality assurance system strategy; (1) 11 experts organized the workshop to study the environment for the schools' internal quality assurance system and developed its strategy and (2) assessment the propriety, feasibility and acceptance of strategy by using questionnaire from 144 administrators and 144 teachers. The data was analyzed by means and standard deviation

The results of study were as follows:

1. Priority needs index is the education standard school setting, followed by the educational quality assurance development, and the educational development plan operation.
2. The development of schools' internal quality assurance system strategy consisted of 4 strategies; 1) human resource development, 2) information and communication technology development 3) learning organization promotion, and 4) monitoring, checking and evaluating system development strategies.
3. The assessment results of propriety, feasibility and acceptance strategy were at a high level and higher than the evaluation criteria.

Keywords: strategy, internal quality assurance system, development

บทนำ

การศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครอง ตลอดจนเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามให้เกิดขึ้นกับคนในชาติ (Office of National Education Standards and Quality Assessment, 2016: 6) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้มีคุณภาพนั้น จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง และจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

(Chumwonthayi, 2002: 2)

คุณภาพเป็นหัวใจสำคัญของผลการดำเนินงานทุกอย่าง โดยเฉพาะในยุคที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีการแข่งขันกันสูงอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สถานศึกษาในฐานะหน่วยปฏิบัติการจัดการศึกษา จึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษาตามจุดหมายการศึกษาและนโยบายการศึกษาที่กำหนดไว้ แต่ในทางปฏิบัติและความคาดหวังของผู้ใช้บริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ยังคงเป็นปัญหาที่ต้องใส่ใจ และหาทางแก้ไขกันไป (Atsawaphum, 2015: 1)

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างจริงจังและเป็นทางการมากขึ้น โดยระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเฉพาะหมวด 6 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ทั้งนี้ด้วยเหตุว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สรุปผลการประเมินภายนอกรอบสามของสถานศึกษา จำแนกตามการรับรอง พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 มีสถานศึกษา จำนวน 221 โรง มีผลการประเมินของสถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย จำนวนทั้งหมด 221 โรง ได้รับการรับรองจำนวน 204 โรง ไม่ได้รับการรับรอง จำนวน 6 โรง ไม่มีการประเมิน จำนวน 11 โรง ส่วนผลการประเมินของสถานศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งหมด 221 โรง ผลได้รับการรับรองมาตรฐานจำนวน 119 โรง (ร้อยละ 53.85) ไม่ได้รับการรับรองจำนวน 102 โรง (ร้อยละ 46.15) ซึ่งเป็นปัญหาค้นวิกฤติอันดับ 4 ของประเทศ (Office of Basic Education Commission, 2004: 107) ซึ่งผล

การประเมินคุณภาพภายนอกสะท้อนถึงปัญหาค้นวิกฤติของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยที่การประกันคุณภาพภายในจะเน้นการพัฒนาคุณภาพ การติดตามคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ สำหรับการประเมินคุณภาพเป็นการประเมินและการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานด้านปัจจัยนำเข้า และกระบวนการ ซึ่งเป็นการเน้นการประเมินเหตุ ส่วน การประเมินคุณภาพภายนอกจะเน้นการประเมินผล คือประเมินผลผลิต และผลลัพธ์ของคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในด้านต่าง ๆ กล่าวได้ว่าการประกันคุณภาพภายในย่อมส่งผลถึงการประเมินคุณภาพภายนอกโดยตรง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือในการบริหารจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของสังคม

การวางแผนกลยุทธ์ เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังและมีอำนาจมากที่สุด ในศตวรรษที่ 21 นี้ เป็นกระบวนการที่นำไปสู่ความสำเร็จที่ผู้บริหารหรือผู้จัดการทุกคนควรใช้เป็นเครื่องมือในการทำงาน

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา สนใจศึกษากลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินงานเชิงรุกที่ส่งเสริม สนับสนุนระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed method) โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 5 เครื่องมือคือแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือสถานศึกษาจำนวน 144 โรง โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ เป็นผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 และจัดทำกลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยใช้แบบประเมินกลยุทธ์ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการยอมรับ กลุ่มตัวอย่างคือสถานศึกษาจำนวน 144 โรง โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ เป็นผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยการวิเคราะห์

ผลค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNImodified : Priority need index) พบว่า สภาพปัจจุบันของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมา คือ ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา กับด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) และด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.23$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.10$)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ($\bar{X} = 4.71$) รองลงมาคือด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.69$) และด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.68$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.63$)

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นเมื่อพิจารณาค่าดัชนีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับแรกสุด คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (PNImodified = 0.14) รองลงมาคือด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (PNImodified = 0.12) และด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษากับด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (PNImodified = 0.11) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย คือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (PNImodified = 0.08)

ตอนที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและจัดทำกลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ดังนี้

1. กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. กลยุทธ์การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
3. กลยุทธ์การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
4. กลยุทธ์การพัฒนาระบบติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผลการประเมินกลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 มีผลการประเมินในระดับมากทุกรายการประเมิน ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการยอมรับ โดยกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความเหมาะสมมากที่สุด กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กับกลยุทธ์การพัฒนาระบบติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความเป็นไปได้มากที่สุด และกลยุทธ์การพัฒนาระบบติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการยอมรับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ได้กลยุทธ์ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 จำนวน 4 กลยุทธ์ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับที่หนึ่ง สะท้อนให้เห็นว่าศักยภาพของบุคลากรด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังไม่สามารถดำเนินการได้ตามสภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด อีกทั้งการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะต้องมุ่งเน้นกระบวนการสร้างคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีในการกำหนดโครงการพัฒนาในแต่ละด้านที่ตรงกับความต้องการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ ชัดเจน เหมาะสม และถูกต้องตามหลักวิชา อาจเนื่องมาจากว่า มาตรฐานการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดความสมดุลในคุณภาพผู้เรียน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและสำคัญต่อการวางแผนนโยบาย การกำหนดทิศทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคตด้วยแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องจากแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับรู้และเข้าใจในการบริหารและจัดการคุณภาพที่มีการแสดงเป้าหมาย ทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีแนวทางปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ทิศทางที่ต้องการ โดยการขับเคลื่อนที่ยึดสถานศึกษาเป็นฐาน ด้วยความร่วมมือและความรับผิดชอบของบุคลากรในสถานศึกษา

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 มีประสิทธิภาพมากขึ้นในด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จึงกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสพการณ์ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรไปในทิศทางเดียวกันทั้งการวิเคราะห์ มาตรฐานการศึกษา การพิจารณาสาระสำคัญที่จะกำหนดในมาตรฐานการศึกษา อย่างครอบคลุม ชัดเจน การกำหนดและการประชาสัมพันธ์ค่าเป้าหมายความสำเร็จอย่างเหมาะสม ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบด้วยวิธีการหลากหลาย ตลอดจนการจัดทำแผนพัฒนาจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาด้วยการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากร การจัดสรรงบประมาณ ทรัพยากรอย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการกระจายอำนาจ การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงาน และการแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี การประชุมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างทักษะการบริหาร โครงการ ตลอดจนการศึกษาดูงานสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. กลยุทธ์การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ด้านการจัดการระบบบริหารและสารสนเทศ มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการ รวมถึงการกำหนดผู้รับผิดชอบและจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุม เป็นปัจจุบันและสะดวกต่อการเข้าถึงและให้บริการ อาจ

เนื่องมาจากว่าในยุคสารสนเทศซึ่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ข้อมูล ข่าวสารและความรู้ ซึ่งประกอบกันเป็นสารสนเทศนั้นสามารถค้นหาได้สะดวก รวดเร็ว จนสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ระดับบุคคลขึ้นไปจนถึงระดับองค์กรตลอดจนระดับประเทศ และระหว่างประเทศ ซึ่งนับว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนับวันจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น และสามารถย่อโลกทางการสื่อสารให้เล็กลงได้

ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาระบบบริหารและสารสนเทศ จึงกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยการจัดทำฐานข้อมูลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่กระบวนการของการวางแผนการจัดทำฐานข้อมูล การกำหนดขอบเขตของข้อมูล การรวบรวมและวิเคราะห์ความต้องการใช้งานข้อมูล การออกแบบฐานข้อมูล การทดลองและการนำระบบเทคโนโลยีไปใช้ ตลอดจนการบำรุงรักษาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อนึ่ง การจัดทำฐานข้อมูลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวจะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยการติดตั้งและบำรุงรักษาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในสถานศึกษาอีกด้วย

3. กลยุทธ์การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากผลการวิจัย พบว่า ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับที่สาม สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษายังไม่เป็นไปตามสภาพที่พึงประสงค์ ขาดความยั่งยืนของการดำเนินกิจกรรม อาจเนื่องมาจากศักยภาพของบุคลากร ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาตนเอง ใฝ่เรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันความรู้ตลอดเวลา สร้างทีมผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ อย่างหลากหลายจนได้รับการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรอื่น ๆ การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ อีกทั้งสถานศึกษาต้องมีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องสถานศึกษาควรคำนึงถึง

การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รู้จักพัฒนาตนเอง ใฝ่เรียนรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ อีกทั้งสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การนำผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาจากการประเมินตนเองมาใช้ในการพัฒนาการบริหารและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง การเผยแพร่ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นการขับเคลื่อนด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ในการพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบ และยั่งยืน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การประกันคุณภาพภายใน จัดตั้งคณะทำงานเป็นภาคีเครือข่ายร่วมรับผิดชอบตามมาตรฐานการศึกษา และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการมาตรฐานการปฏิบัติงานส่วนบุคคลและมาตรฐานสถานศึกษาตามภารกิจหลักที่เป็นจุดเน้นของสถานศึกษา

4. กลยุทธ์การพัฒนาระบบติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นลำดับที่สอง สะท้อนให้เห็นว่าการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษายังไม่สามารถดำเนินการได้ตามสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งสถานศึกษาเมื่อดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแล้ว ต้องดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา อาจเนื่องมาจากว่า การจัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าของการดำเนินงาน โดยกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตาม ตรวจสอบสร้างความเข้าใจในการติดตาม ตรวจสอบ ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ จัดทำรายงานตรวจสอบนำผลการติดตามไปปรับปรุงหรือพัฒนาการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเตรียมการให้ความร่วมมือในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด ส่วน

การประเมินคุณภาพภายในเป็นกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยบุคลากรภายในหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการที่ต้องยึดมาตรฐานการศึกษาเป็นหลักและสะท้อนภาพความสำเร็จ 2 ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และด้านคุณภาพการศึกษาด้านการบริหารจัดการของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ทราบขีดความสามารถในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าบรรลุตามเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาหรือไม่ สามารถนำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้ทันที ดังนั้น กลยุทธ์การพัฒนาระบบติดตาม ตรวจสอบ การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยโครงการพัฒนาระบบติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา และโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้เกี่ยวข้องในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สรุปผล

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา กับด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน

2. สภาพที่พึงประสงค์ของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในภาพรวม พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน
รองลงมาคือด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3. ผลการประเมินความต้องการจำเป็น ผลการประเมินความต้องการจำเป็นเมื่อพิจารณาค่า
ดัชนีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของระบบการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวม พบว่า
ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.11 ($PNI_{\text{modified}} = 0.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มี
ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมา
คือด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าดัชนี
ความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้

1. กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. กลยุทธ์การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษา
3. กลยุทธ์การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษา
4. กลยุทธ์การพัฒนาระบบติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผลการประเมินกลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า มีผลการประเมินในระดับมากทุกกลยุทธ์
และผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทั้งด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการยอมรับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ควรดำเนินการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สนับสนุนงบประมาณ บุคลากรให้เพียงพอต่อการดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และจัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนกลยุทธ์ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ควรจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังนี้ โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โครงการจัดทำฐานข้อมูลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โครงการปรับปรุงระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โครงการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โครงการพัฒนาระบบติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา และโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนผู้เกี่ยวข้องในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยนี้ มีการประเมินกลยุทธ์โดยวิธีการศึกษาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการยอมรับ จากผู้บริหารและครูวิชาการเท่านั้น ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาการนำกลยุทธ์ไปทดลองใช้จริงกับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5

2. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเท่านั้น ดังนั้น ควรมีการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา เพื่อศึกษาแนวทางการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในด้านต่าง ๆ ของผลผลิตและผลลัพธ์ ซึ่งจะเป็นพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ

3. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 เท่านั้น ดังนั้น ควรมีการศึกษากับเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อมุ่งบริหาร

จัดการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่างจริงจัง ส่งผลให้การศึกษาที่มีพลังที่จะพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรม ต่อเนื่องและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

ณัฐพล ชุมวรฐายี. (2545). *บันไดสู่การประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: นีลพอยท์.

สมาน อัสวภูมิ. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบูรณาการระบบการประกันคุณภาพภายในกับการบริหารสถานศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดกลาง. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). *บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2559). *ก้าวข้ามขีดจำกัดสู่ศักราชแห่งคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ท พลัส.

Certo, Samuel C. & Peter, J. Pual. (1991). *Strategic management : Concept and application*. New York: McGraw-Hill.

Translated Thai References

Chumwonthayi, N. (2002). *Ladder quality assurance studies*. Bangkok: Book Point. [in Thai]

Atsawaphum, S. (2015). *Research report form the integrated quality assurance system within the management school for the education of basic medium*. Ubon Ratchathani: Ubonkit Offset Printing House. [in Thai]

Office of Basic Education Commission. (2004). *Conclusion and recommendations policy recommendations and practical effect, the two outside assessment, basic education level.*

Bangkok: Agricultural cooperative printing demonstrations of Thai. [in Thai]

Office of National Education Standards and Quality Assessment. (2016). *Beyond the millennium millions of high quality.* Bangkok: Offset Plus. [in Thai]

ผู้เขียน

นางสาวสุพัตรา เชิดกฤษ

โรงเรียนบ้านมะค่าดอนทะยิง

ตำบลมะค่า อำเภอนโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา 30220

โทรศัพท์: 083-3831039 อีเมล: supattra1818@hotmail.com

Author

Miss Supattra Cherdkrit

Ban Makhadonthaying School

Makha Sub-District, Non Thai District, Nakhon Ratchasima Province 30220

Tel.: 083-3831039 E-mail: supattra1818@hotmail.com

